

Jevta Jevtović

DRAGIŠA RADULOVIĆ, *Portreti umetnika*

Dom kulture, Čačak, januar 2006.

Drugiša Radulović je jedan vrli Čačanin, umetnički fotograf, čovek koji se preko četrdeset godina bavi fotografijom, pretvarajući je u svojevrstu životnu i umetničku disciplinu. Nosilac je zvanja majstora jugoslovenske fotografije i međunarodne federacije fotografa. Iz biografskih podataka saznajemo da je rođen 1936. u Čačku. Sa fotografskim aparatom druži se još od gimnaziskih dana. Od 1959. godine izlaže samostalno i u okviru klubova Elektromašinar i Fotokino savez Jugoslavije. U zemlji i inostranstvu učestvovao je na više od 150 grupnih izložbi i salona fotografija i imao je 11 samostalnih izložbi. Nosilac je brojnih nagrada i pohvala kako za pojedinačne radove tako i za učešće u kolekcijama. Ogledao se i kao pedagog, prenoseći svoja saznanja na mlađe generacije. Postao je poznat kao saradnik najvećih beogradsih muzeja i dugogodišnji redovni fotograf-pratilac svih likovnih izložbi u beogradskim galerijama. Tako je i sam zavoleo slikarstvo i skulpturu. Svojom smernošću, obrazovanjem i dostojanstvenim stavom, uspeo je da zadobije poverenje veoma velikog broja značajnih likovnih

umetnika, koji su mu širom otvorili vrata svojih ateljea. To mu je omogućilo da stvori veliku kolekciju njihovih foto-portreta. Nedavno ih je izlagao na veoma zapaženoj izložbi pod nazivom "Život umetnika", najpre u Galeriji arget Kulturnog centra u Beogradu, a nedavno i u Likovnom salonu Doma kulture u Čačku. Za ovu izložbu, pored ostalih, dobio je laskav stručni prikaz renomiranog kritičara jednog poznatog dnevnog lista.

U dosadašnjem životu Radulović je imao dve paralelne preokupacije. Prvom, egzistencijalnom vezan je za struku uspešnog inženjera elektrotehnike, a drugom- ljubavlju i umetničkim instinktom za fotografiju u svim njenim vidovima. Rano je prihvatio da fotografija, pored svoje dokumentarnosti, dozvoljava autoru da foto-aparat koristi kao sredstvo za složenije tematske obrade. Tako se u njegovom ukupnom opusu, pored portreta, nalaze i serije aktova u kojima je žensko telo poslužilo kao element čisto estetskog i likovnog izražavanja. Pri tom je koristio i mogućnosti koje mu pružaju različiti postupci foto-laboratorijske obrade kao što su grafika, solarizacija, multipliciranje snimka...

Uprkos savremenim i modnim trendovima u fotografiji, Radulović ostaje veran onoj vrsti fotografije koja mu omogućava da se potvrdi kao senzibilan umetnik i humanista najplemenitije vrste. Prateći život i rad beogradskih i srp-

skih umetnika, postao je njihov verni pratilac, a sa mnogima i prijatelj. To mu je omogućilo da izvrši brižljiv izbor ličnosti koje će stati pred njegov objektiv. Vidljiva su autorova nastojanja da što potpunije i istinitije izrazi specifičnosti svakog lika; da istakne njegovu individualnost, karakter, duhovne, psihološke i emocionalne osobnosti. Zbog toga se u mnogim portretima uočava neka vrsta posebne osećajnosti, pitoreksnosti i likovnosti koja se manifestuje kroz naglašeniji, prisniji, odnos između autora i portretisane ličnosti. U isto vreme, pored tih estetskih i formalnih kriterijuma, ne treba zanemariti i drugu važnu činjenicu: da se Radulović, pri tom, pokazao i kao izvrstan hroničar i dokumentator jednog istoriskog vremena i jednog segmenta nacionalne kulture i kulturnog života u Beogradu.

Fotografija uopšte od svog nastanka do danas, doživela je ogroman tehničko-tehnološki razvoj i razbokorila se u raznim pravcima— estetski, žanrovski i tehnički. Stvorene su nove tehnologije snimanja i reprodukcije tako da ovaj popularni medij krije nove i beskrajne mogućnosti za najrazličitije eksperimente i istraživanja. U tom smislu poljavljaju se sve brojnije ličnosti autora koji fotografske novotarije koriste na različite načine, shodno svojoj kreativnoj, likovno—estetskoj i tematskoj opredeljenosti. Oni su, po pravilu pod velikim uticajem savremenih kretanja u ostalim likovnim umetnostima— slikarstvu, skulpturi, grafici, elektronskim medijima— i uglavnom su apstraktne orijentacije. Za njih je standardna klasična fotografija, sa svim svojim konvencijama, postala preuski okvir u nameri da stvore neku novu vrstu umetničkog izraza. Oni kao da žele da svojim savremenicima pošalju poruku da je vreme realističke fotografske umetnosti odavno prošlo; da je ta vrsta fotografije prevaziđena, demodirana i poslata u istoriju kao poslednji dokumentarni bedem od zaborava i prolaznosti. Iako su takve tendencije— mora se reći— legitimne i u skladu sa tekućom globalističkom, komercijalnom i potrošačkom civilizacijom, one nikako ne mogu da svojom isključivošću eliminišu tradicionalne vrednosti klasične fotografske umetnosti. Najbolju potvrdu za takvu tvrdnju upravo nalazimo u izložbi umetničkih portreta Dragiše Radulovića. Naime, teško je i zamisliti svet budućnosti bez dobre dokumentarne, portretne, novinske i druge vrste fotografija. Sve one čine nezaobilazan vizuelni medij, jer odslikavaju i donekle oblikuju celokupan život, svu njegovu složenost, dramatiku, lepotu, radosti i patnje. Da nije bilo takvih fotografija i umet-

nika—fotografa, nikada se ne bi znalo kako su se u prošlosti odvijali brojni istorijski, politički i umetnički događaji; kako su stvarno izgledale odgovarajuće stvaralačke ličnosti— tvorci i umetnici u tim zbivanjima. Dakle, i o tome je brinuo Radulović jer, nažalost, mnoge portretisane ličnosti sa njegovih izložbi već dugo nisu među nama, pa su ta foto—svedočanstva tim dragoceniya. Istina, ostala su njihova umetnička dela: slike, skulpture grafike i poneki autoportret, ali oni ne mogu da zamene našu želju i potrebu da ih upoznamo i kao "žive ljude"; da ih za istoriju umetnosti, arhive i potomke zauvek sačuvamo u uspomena kakvi su oni zaista izgledali. Tako se na izložbi mogu videti zaista impresivni portreti likovnih umetnika čije stvaralaštvo je obeležilo drugu polovinu dvadesetog veka: Zorana Petrovića, Nedeljka Gvozdenovića, Steve Bodnareva, Peđe Milosavljevića, Radenka Miševića, Bogića Risimovića i Božidara Prodanovića. Takođe, estetski su upečatljiviji portreti: Petra Omčikusa, Boška Karanovića, Koste Bradića, Slavoljuba Čvorovića i Dušana Miconića. Pored njih, bila je izložena čitava galerija, takođe, vrhunskih umetnika, koji čine najveći i najvažniji deo savremene likovne umetnosti. Pred Radulovićev objektiv stali su pored ostalih i Vladimir Veličković, Ljubica Cuca Sokić, Bogdan Krišić, Momčilo Antonović, Aleksandar Luković, Miloš Šobajić, Milorad Bata Mihajlović, Mladen Srbinović, Dušan Otašević, Olja Ivanicki, Todor Stevanović, Nikola Koka Janković, Milija Nešić, Beba Pavlović, Branko Miljuš...

Foto—portret je najstarija i najzastupljenija fotografska disciplina. Kada je u artificijelnom smislu najuspešniji, postaje ravnopravno umetničko delo što svojim radovima potvrđuje Dragiša Radulović. Autor nas uverava da još ne postoji odgovarajuća zamena za uspehu, humanu, psihološki, emocionalno i valerski iznijansiranu crno—belu fotografiju divnog i karakterističnog ljudskog lika. Većina izloženih radova izaziva iskreno divljenje bilo da su nastali spontano, u prirodi, ili u negovanim uslovima fotografskog ateljea. Oni samo potvrđuju pravilo da su za nastanak dobrog, kreativnog foto—portreta potrebna klasična iskonska sredstva: dobar umetnik, njegov stvaralački instinkt i inspiracija. Na kraju, postalo je sasvim jasno da je Radulović, baveći se životima i likovima svojih omiljenih ličnosti, uspeo da reši protivurečnost između onoga što mu je praktično bilo zadato da sačuva budućnost i da u to u isto vreme, ugradi vlastiti umetnički senzibilitet i jasan autorski stav po kojima se prepoznaju i odlikuju ova njegova dela.